

**ДО
МИНИСТЪРА НА ОБРАЗОВАНИЕТО И
НАУКАТА**

Копие: ДИРЕКТОРА НА ИИИБАН

ОТНОСНО: Въпроси към съдържанието на учебниците по българска история

УВАЖАЕМИ Г-Н МИНИСТЪР,

Във връзка с проведения разговор за някои неточности и недостатъци на учебниците по българска история, поставяме на вниманието Ви, а чрез Вас и на научната общност преди всичко в Института за исторически изследвания на БАН и във водещите висши учебни заведения своите мнения и въпроси:

I. Обобщени въпроси към учебниците на всички издателства:

1. Какво е наименовието за нашите предци, което трябва да залегне в учебниците – прабългари (изд. „Просвета” – 11 клас), древни българи (издателство „Планета III” – 11 клас) или българи (издателство „Аз Буки” – Просвета – 8 клас).

2. Какъв е произходът на българите:

- тюркоалтайски (издателство „Слово” – 11 клас), тюркски или индоевропейски (издателство „Аз Буки” – Просвета – 8 клас, издателство „Планета III” – 11 клас)

3. Каква е титлата на българските владетели от предхристиянския период - хан или кан?

4. Има ли трайно присъствие на част от българите в средна и долна Мизия преди времето на Аспарух?

5. Кога се е състояла битката в Онгъла? - Учебник за 5 клас – изд. Просвета сочи лятото на 680 г. (с.30), изд. „Анубис” – есента на 680 г., изд. „Анубис” за 11 клас – лятото на 680 г.

6. Коя е крайната година за управлението на Тервел? – изд. „Прозорец (с. 27) сочи 718 г.; изд. „Просвета (с.30) и изд. „Анубис” (с. 33) – сочат 721 г.

7. Вярно ли е твърдението „Нека си припомним как след царуването на Иван Асен II от 1241 г. насетне средновековната българска народност започва бързо да се разпада”? – изд. „Анубис”, 11 клас.

8. Покръстване на българите

- 863 – 864 г. (изд. „Планета III” – 11 кл.)

- 864 г. - (изд. „Слово” – 11 кл. И изд. „Аз-Буки” – Просвета – 8 кл.)

- 865 г. - (изд. Просвета – 11 кл.)

9. Въстанието на Асен и Петър

- Есента на 1185 г. (изд. „Планета III” – 11 кл.) и изд. „Аз Буки” – Просвета – 8 кл.)
- Есента на 1186 г. (изд. Просвета – 11 кл.)
- Пролетта на 1186 г. (изд. „Слово” – 11 кл.)

10. Обесването на Васил Левски

- 6/18 февруари (изд. „Просвета” – 11 кл. И „Планета III” – 11 кл.)
- 19 февруари (изд. „Слово” – 11 кл.)

11. Руско-турската освободителна война е обявена на:

- 12 април 1877 г. (изд. „Просвета” – 11 кл.)
- 24 април 1877 г. (изд. „Слово” – 11 кл.)

12. Борбите на българите в Македония и Тракия – 11 клас

- Отделни уроци – изд. „Просвета и изд. „Слово”
- Едно единствено изречение – изд. „Планета III”

II. Въпроси към учебниците по българска история на издателство „Просвета” за 3 и 4 клас

1. Историографски вярно ли е твърдението: „Българите победили византийците и преминали река Дунав”, което не отчита факта, че големи български общности се заселват по среден и долен Дунав поне 200 години преди времето на Аспарух? (стр. 44, 3 клас)

2. Вярно ли е твърдението, че „За столица на България било избрано славянското селище Плиска”? (стр. 44, 3 клас)

3. Може ли да се говори пълноценно за живота и делото на Самуил като се изпуска фактът за ослепяването на българските войници?

4. Вярно ли е твърдението „Хората в Европа, Русия, Съединените щати протестирали пред султана (във връзка с жертвите от Априлското въстание (стр. 68, 3 клас, изд. „Просвета”)?

5. Следва ли византийското владичество след 1018 г. да се нарича „съжителство” между българи и византийци?

6. Твърдението „Цар Калоян сключил и съюз с римския папа. Така връзките на България с Европа укрепнали...” не внушава ли, че България и Византия не са Европа? (стр. 54, 3 клас)

7. Вярно ли е твърдението „От 11. до 14. век в България се заселили нови народи: кумани, власи, татари?” (стр. 57, 3 клас)

8. Точна ли е характеристиката и правилно ли е внушението за живота на християнското население в следния цитат: „В нея (Османската империя – б. а.) мюсюлмани и немюсюлмани живеели заедно... Ислямът учи, че на този свят всичко зависи от бог Аллах, че човек е длъжен да прави добро, да бъде честен, да прощава, да помага на бедните.” (стр. 42-43, 4 клас)

Коректно ли е внушението за „щастливия“ живот на християнската общност под османско владичество чрез следните твърдения: „В много села заедно живеели християни и мюсюлмани. Те се сближавали в труда, обменяли думи, песни, танци и обичаи, споделяли празници“; „след османското завладяване българите запазили християнската си вяра, езика и достойнството си“; „по време на завоеването хиляди българи се изселили (или спасили? - б.а.) в Австрия, Влахия, Молдова, Украйна??, Русия“; „В Османската империя живеели различни християнски народи: гърци, сърби, арменци. Те също запазили своя език, обичаи и достойнство.“; „Българките в големите градове започнали да се разхождат по улицата??, да посещават обществени места. По-заможните жени облекли рокли??...” (стр. 62-63, 3 клас).

9. Исторически правилно ли е да се използва понятието „полиция“ вместо „запцията“ в изречението „Османската полиция заловила Апостола. Съдът го осъдил на смърт“ и предава ли то истината за живота и делото на Васил Левски? (стр. 66, 3 клас)

След като е намерено място за т. нар. Възродителен процес, защо липсва информация за борбите на българите за освобождение от османско владичество на Македония и за тракийския геноцид? (4 клас)

10. В приложението, озаглавено „България в миналото, настоящето и бъдещето (стр. 81-83, 4 клас) се говори за българи в САЩ, Австралия, Канада и за „хиляди потомци на изселници от България, живеещи в Турция“, но не се споменава за българите в Македония, Тракия, Северна Добруджа, Бесарабия, Украйна, Поморавието. Дали стремежът на авторите към „мултикултурност“ не спомага за заличаването на огромни части от българската история?

11. Какъв е верният отговор в проверовъчното упражнение да бъде посочено „името, което НЕ принадлежи на български будител от 19. век“:

- а) Отец Паисий
- б) Княз Борис Първи
- в) доктор Петър Берон
- г) Васил Априлов

(стр. 71, 3 клас), след като верните отговори, според нас, са два.

12. Историографски вярно ли е и редакционно прецизно ли е твърдението, че „През 20. век сред всички групи в обществото навлиза модата в облеклото. Къси поли, джинси или официални дрехи става въпрос за личен избор.“?? (стр. 72, 3 клас)

13. Историографски вярно и политически балансирано ли се представят епохите в българското минало в следните твърдения:

Първо, „Първата конституция. ...Гражданите са равни пред закона. Те имат право да изповядват вярата си, да изказват свободно мнението си, да избират народни представители. Основното образование е задължително. Никой не може да бъде осъден без решение на съда. (??) Спазването на законите и плащането на данъци са задължителни за всички граждани.“

Или „Обявяването на републиката (1946 г.) е последвано от десетилетия на нарушаване на човешките права „Гражданите са лишени от свобода на словото и събранията, избор на управление, място за живеене, пътуване извън страната.”

Второ, „Стефан Стамболов е сред първите строители на модерна и европейска България. При неговото управление са построени фабрики, жп линии, шосета, много училища.

Или, „След провъзгласяването на републиката близо половин век България е управлявана от комунистическата партия. Тя погазва много човешки права.”

14. Историографски какво означава понятието „европейски път” в твърдението „През 1989 година страната ни отново тръгва по европейски път”?

Извод: Учебниците „Човек и общество” на издателство „Просвета” (за 3 и 4 клас) – създават убеждението, че в опита уж да се представи „пъстротата” на българското общество откъм етноси и религии, всъщност се обезличава присъствието и обединителната роля на българския етнос. В ущърб на историческата истина и уж с цел единение се спестяват трагичните факти от 5-вековното османско владичество, но се подчертава „насилието над турците и другите мюсюлмани по време на Възродителния процес през 1984 г...”. С други думи, има ли дисбаланс в историографското представяне на фактите и процесите?

Липсва всякаква информация за разрушените църкви, за отвлеченията в робство, за еничарството, за хайдушките борби, за насилствена ислямизация, за въстанията на българите (освен Априлското въстание).

Остава убеждението, че учебникът е подчинен на турските пропагандни усилия да бъде изчистен образът на Османската империя.

Цитираните учебници съдържат и други спорни подходи и твърдения, които за момента не поставяме на обсъждане.